

Факультет юридичний
Кафедра цивільного права і процесу

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Сімейне право»

Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС
Період викладання	4 семестр
Рівень вищої освіти	Перший
Спеціальність	081 «Право» (081 «Law»)
Освітня програма	081 «Право» (081 «Law»)
Викладачі	Амелічева Лілія Петрівна, д.ю.н., професор, Атаманчук Ірина Володимирівна, к.ю.н., доцент
Профайли викладачів	Амелічева Лілія Петрівна http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&nu=131#search Атаманчук Ірина Володимирівна http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&nu=132#search
Доступ до матеріалів курсу	Портал юридичного факультету
Контактна інформація	amelicheva@donnu.edu.ua i.atamanchuk@donnu.edu.ua

Анотація:

Навчальна дисципліна «Сімейне право» сприяє формуванню у здобувачів освіти глибоких теоретичних і практичних знань з подальшим їх використанням в своїй професійній діяльності.

Теоретичні знання і практичні уміння з сімейного права є складовою частиною професійних знань і умінь фахівця-правознавця. Особливо важливі ці знання і уміння для працівників правоохоронних органів, суду, адвокатів, нотаріусів, працівників соціальних служб тощо.

Курс дає можливість сформуванню цілісних знань щодо засад шлюбу, особистих немайнових та майнових прав і обов'язків подружжя, визначати зміст особистих немайнових і майнових прав та обов'язків батьків і дітей, усиновлювачів та усиновлених, інших членів сім'ї та родичів тощо.

Метою вивчення навчальної дисципліни є:

формування системи теоретичних знань з курсу «Сімейне право» та набуття практичних навичок вирішення ситуацій щодо застосування сімейного законодавства; формування вмінь щодо використання правових способів захисту сімейних прав та інтересів.

За результатами вивчення дисципліни слід очікувати такі:

- Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності (ІК).

– компетентності здобувачів вищої освіти:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК-2).
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК-3).
3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК-4).
4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології (ЗК-6).
5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК-7).
6. Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК-8).
7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК-10).
8. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи (СК-3).
9. Здатність застосовувати норми та інститути права, зокнайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право (СК-7).
10. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини (СК-8).
11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти (СК-11).
12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції (СК-12).
13. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації (СК-14).
14. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (СК-16).

– результати навчання:

1. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (РН-3).
2. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу (РН-4).
3. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему (РН-6).
4. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права (РН-8).
5. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій (РН-9).
6. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (РН-13).

7. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних (РН-15).
8. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (РН-19).
9. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (РН-20).
10. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях (РН-22).

Організація та критерії оцінювання навчання визначаються «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса», «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса», «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса», «Методичними рекомендаціями до розробки силабусу навчальної дисципліни», «Методичними рекомендаціями до розробки критеріїв оцінювання типових завдань у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса».

Критерії оцінювання знань здобувачів:

- є орієнтиром для викладачів і здобувачів в їх партнерських взаємовідносинах як учасників освітнього процесу;
- вчасно оприлюднюються та доводяться до кожного здобувача вищої освіти на першому навчальному занятті;
- слугують орієнтиром для здобувача вищої освіти під час виконання завдань і є обов'язковими для викладача під час оцінювання;
- спрямовані на мінімізацію суб'єктивного чинника під час оцінювання;
- є інструментом виявлення рівня підготовки здобувача вищої освіти відповідно заявлених в освітній програмі і силабусі результатів навчання.

Загальна сума балів з курсу «Сімейне право» складає 100 балів і формується, як сума всіх балів, отриманих здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру. Ця сума складається з балів, отриманих при проходженні всіх видів контролю або виконанні видів робіт.

Здобувач, який не пройшов будь-який з видів контролю або не виконав з поважних причин будь-який вид робіт має право виконати їх в часи індивідуальних консультацій викладача за графіком кафедри.

Поточний контроль здійснюється протягом усього семестру, являє собою оцінювання роботи здобувача на практичних заняттях, модульному контролі та виконання ним самостійної роботи.

Таким чином, загальна сума балів формується з балів, що отримав здобувач на практичних заняттях, за виконання усіх видів самостійної роботи, на модульному контролі та підсумковому контролі.

Розподіл балів здійснюються наступним чином

- організаційно-навчальна робота в аудиторії (**максимально 40 балів**);
- самостійної робота (**максимально 10 балів**);
- модульний контроль (**максимально 10 балів**);

- підсумковий контроль (максимально 40 балів).

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ (МАХ 60 БАЛІВ)				ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ
Змістовий модуль 1 30 балів		Змістовий модуль 2 30 балів			
T1+T2+T3+T4	МКР	T5+T6+T7+T8	Самостійна робота		
20	10	20	10	40	100

Організаційно-навчальна робота здобувачів в аудиторії оцінюватися з урахуванням участі в практичних заняттях (доповіді, опитування, тести, вирішення ситуаційних завдань).

Опитування є інструментом оцінювання динаміки набутих результатів навчання, оцінювання знання термінології, фактів, понять, теорій, концепцій, розуміння, пояснення і сприймання інформації, вміння передати набуті знання своїми словами, висловлюватися з відповідної теми коротко чи розширено із аргументацією власної позиції.

Мета усного опитування – оцінити рівень розвитку набутих знань та умінь здобувачів вищої освіти, закріпити і узагальнити вивчений матеріал відповідно до визначених в навчальній дисципліні результатів навчання та компетентностей.

Критерії оцінювання опитування (усне/письмове).

Організаційна робота включає роботу на 7 практичних заняттях. Оцінка роботи на кожному занятті може складати 5, 4, 3, 0 (незадовільно) балів:

5 балів – усна/письмова відповідь є правильною, цілісною, логічною, обґрунтованою, містить аргументацію, аналітичні міркування, демонструє критичне мислення здобувача..

4 бали – усна/письмова відповідь є правильною, логічною, частково обґрунтованою, аналітичні міркування та аргументація є недостатніми..

3 бали – усна/письмова відповідь є частково правильною, нецілісною, фрагментарною, недостатньо аргументованою.

0-2 бали – усна/письмова відповідь є неправильною або містить грубі помилки, здобувач демонструє незнання і нерозуміння навчального матеріалу, не може обґрунтувати свою думку.

Доповідь – це публічне, розгорнуте, офіційне повідомлення з певного питання, ґрунтоване на залученні документальних даних.

Критерії оцінювання доповіді

5 балів – використані матеріали повністю відповідають темі, аналізуються та оцінюються у повній мірі, матеріал викладається логічно, повністю прослідковуються причинно-наслідкові зв'язки, доповідач впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту, утримує увагу аудиторії, доповідач переконливо, повно і аргументовано відповідає на всі поставлені питання.

3-4 бали – використані матеріали по більшій мірі мають відношення до теми, але частково аналізуються та оцінюються, логіка викладання матеріалу

прослідковується, наявна структурованість, доповідач допускає не грубі мовленнєві помилки під час виступу, незначно порушує регламент, частково утримує увагу аудиторії, доповідач не на всі питання може знайти переконливі, аргументовані відповіді.

0-2 бали – використані матеріали мають часткове відношення до теми; представлена інформація не аналізується і не оцінюється, логіка викладання матеріалу порушена, структурованість прослідковується частково, доповідач губиться перед аудиторією, демонструють бідність мовлення, порушує регламент, не може втримати увагу аудиторії, доповідач не може відповісти на питання або під час відповідей поводить себе агресивно, некоректно.

Тести є інструментом оцінювання результатів навчання як програмних, так і за освітніми компонентами, вибірковими дисциплінами, окремими темами. Тестовий формат оцінювання знань і вмінь може бути спрямований на такі типи результатів опанування освітньої програми як знання, розуміння, застосування, вміння аналізувати, надавати оцінку, синтезувати і створювати нові знання і продукти відповідно до рівня і ступеню освіти. *Мета тесту* – оцінити рівень знань та вмінь здобувачів вищої освіти, проаналізувати результати в частині їх відповідності до очікуваного переліку зазначених в ОП результатів навчання та компетентностей, визнати рівень засвоєння і опанування кожним здобувачем.

Форматом тестового контролю є $\frac{1}{4}$ MCQ, що передбачає 1 правильну відповідь із 4 запропонованих і відсутність відкритих питань для уникнення суб'єктивності оцінювання.

Критерії оцінювання тестів. Максимальний бал за відмінне виконання тесту встановлюється викладачем під час розробки силабусу дисципліни і критеріїв оцінювання конкретного набору тестів з орієнтацією на комплекс знань і вмінь, що оцінюються. Ієрархія отримання балів здобувачем передбачає при системі $\frac{1}{4}$ MCQ тільки два можливі варіанти – максимальний бал при правильному розв'язанні тесту і 0, якщо здобувач припустився помилки.

Ситуаційні завдання.

Ситуація – це умова або сукупність умов, обставин або подій, що створюють певну ситуацію, викликають певні взаємовідносини людей, стан, положення або обстановку.

Мета рішення ситуацій – обробляти інформацію, застосовувати знання при розв'язуванні задач, практичних ситуацій із застосуванням методичного інструментарію, демонструвати критичне, аналітичне та логічне мислення, здійснювати комунікації, працювати автономно та/або в команді.

Критерії оцінювання ситуаційного завдання.

8-10 балів: задача/ситуація виконана вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), зроблено логічні висновки.

6-8 балів: задача/ситуація виконана частково вірно, містить логічну послідовність дій, при рішенні частково застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), є висновки.

3-5 балів: задача/ситуація виконана із помилками, розрахунки є епізодичними, при рішенні не застосовано методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), висновки відсутні.

0-2 бали: задача/ситуація виконана невірно, розрахунки є епізодичними, відсутній методичний інструментарій (формули, алгоритм рішення), сумнівні висновки.

Змістовий модуль 1 оцінюється за наступними показниками:

- ✓ організаційно-навчальна робота здобувача в аудиторії;
- ✓ модульна контрольна робота.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач вищої освіти за заліковий модуль 1 складає **30 балів**, з яких:

- ✓ за організаційно-навчальну роботу в аудиторії (практичні заняття за темами № 1-4) – **20 балів** максимально;
- ✓ за модульну контрольну роботу – **10 балів** максимально.

Організаційна робота включає роботу на чотирьох практичних заняттях.

Оцінка роботи на кожному занятті може складати 5, 4, 3, 0 (незадовільно) балів:

5 балів виставляється здобувачу, що показав всебічні та глибокі знання передбаченого програмою матеріалу, законодавства, додаткової літератури, рекомендованої програмою курсу, що проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

4 бали виставляється здобувачу, що показав повне знання передбаченого програмою матеріалу, що засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою курсу, що виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного заповнення та оновлення в ході практичної діяльності.

3 бали виставляється здобувачу, який показав знання основного матеріалу в обсязі навчальної програми, необхідному для майбутньої роботи, знайомому з основною літературою, рекомендованою програмою курсу, який проте припустився неточностей у відповіді на теоретичні завдання або при вирішенні практичного завдання, зокрема, неточність формулювань окремих понять, або який показав поверхневе знання одного з теоретичних питань або при вирішенні практичних завдань. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

0 балів виставляється здобувачу, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з прикладами з чинного законодавства, юридичної практики, що свідчить про непідготовленість студента до професійної діяльності за спеціальністю 081 «Право».

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі з поєднанням двох теоретичних питань, ситуації та п'яти тестів або тридцяти тестових завдань на платформі Moodle.

Зразок завдань Модульної контрольної роботи:

I. Теоретичні питання.

1. Джерела сімейного права
2. Порядок укладення шлюбу та державна реєстрація шлюбу.

II. Ситуація. Соловій та Романів зареєстрували шлюб. Через деякий час Соловій дізнався, що дружина має двох дітей від попереднього шлюбу. Соловій звернувся до суду з

позовом про визнання шлюбу недійсним за підставою відсутності його вільної згоди на укладення шлюбу з Романів.

Проаналізуйте ситуацію.

III. Тести.

1. Заява про реєстрацію шлюбу подається жінкою та чоловіком до будь-якого державного органу реєстрації актів цивільного стану за

- a) місцем проживання жінки
- b) за місцем проживання чоловіка
- c) їхнім вибором.
- d) за місцем проживання майбутньої сім'ї
- e) за місцем народження чоловіка.

2. Зарученими вважаються особи, які

- a) разом проживають
- b) разом проживають і ведуть спільне господарство
- c) мають спільних дітей
- d) подали заяву про реєстрацію шлюбу.
- e) мають намір вступити у шлюб

3. Як правило шлюб реєструється після спливу _____ від дня подання особами заяви про реєстрацію шлюбу.

- a) п'ятнадцяти днів
- b) одного місяця.
- c) двох місяців
- d) трьох місяців
- e) чотирьох місяців

4. Реєстрація шлюбу через представника

- a) допускається
- b) не допускається.
- c) допускається тільки за рішенням суду
- d) не допускається, за винятком випадків передбачених законодавством
- e) допускається тільки по документах, що нотаріально посвідчені

5. Присутність нареченої та нареченого в момент реєстрації їхнього шлюбу

- a) допускається
- b) не є обов'язковою
- c) допускається тільки за їх вільною згодою
- d) є обов'язковою.
- e) не вимагається, якщо вони неповнолітні

Змістовий модуль 2 оцінюється за наступними показниками:

- ✓ організаційно-навчальна робота здобувача в аудиторії;
- ✓ самостійна робота.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач вищої освіти за заліковий модуль 2 складає **30 балів**, з яких:

- ✓ за організаційно-навчальну роботу в аудиторії (практичні заняття за темами № 5-8) – **20 балів** максимально;
- ✓ за самостійну роботу – **10 балів** максимально.

Організаційно-навчальна робота здобувачів в аудиторії оцінюється з урахуванням участі в практичних заняттях (виступи, доповнення, доповіді, презентації).

Організаційна робота включає роботу на 4-х практичних заняттях.

Оцінка роботи на кожному занятті може складати 5, 4, 3, 0 (незадовільно) балів:

5 балів виставляється здобувачу, що показав всебічні та глибокі знання

передбаченого програмою матеріалу, законодавства, додаткової літератури, рекомендованої програмою курсу, що проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

4 бали виставляється здобувачу, що показав повне знання передбаченого програмою матеріалу, що засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою курсу, що виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного заповнення та оновлення в ході практичної діяльності.

3 бали виставляється здобувачу, який показав знання основного матеріалу в обсязі навчальної програми, необхідному для майбутньої роботи, знайомому з основною літературою, рекомендованою програмою курсу, який проте припустився неточностей у відповіді на теоретичні завдання або при вирішенні практичного завдання, зокрема, неточність формулювань окремих понять, або який показав поверхневе знання одного з теоретичних питань або при вирішенні практичних завдань. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

0 балів виставляється здобувачу, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з прикладами з чинного законодавства, юридичної практики, що свідчить про невідповідність студента до професійної діяльності за спеціальністю 081 «Право».

Самостійна робота за Змістовим модулем 2 може виконуватися у формі складання задач на основі фабули рішення суду відповідно до обраної теми з програмою навчальної дисципліни або підготовка та публікація тез доповідей на всеукраїнській чи міжнародній конференції за тематикою дисципліни (до 10 балів за одні тези, зразок оформлення тез – URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=51%3A-v-&catid=1%3A-1&Itemid=9&lang=ru)

Самостійна робота *Змістового модулю 2* оцінюється максимально у **10 балів**.

Вимоги до складання задачі: задача складається на основі трьох рішень суду (першої, апеляційної та касаційної інстанції) по одній справі. Пошук судових рішень здійснюється за допомогою «Єдиного державного реєстру судових рішень» за наступним посиланням: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Структура самостійної роботи: титульна сторінка, складена задача з теоретичними та практичними питаннями, відповіді на питання, посилання на рішення суду першої, апеляційної та касаційної інстанції.

Самостійна робота оформлюється з урахуванням наступних формальних вимог: кегель: Times New Roman 14, через одинарний міжстроковий інтервал; береги: ліве – 30 мм; праве – 10 мм; верхнє - 20 мм; нижнє – 20 мм.

Критерії оцінки самостійної роботи

10 балів – проведено глибокий аналіз правозастосовчої практики, на основі якої складено задачу, що містить посилання на рішення суду першої, апеляційної та касаційної інстанцій. Складена задача передбачає складний пошук її вирішення.

5 балів – проведено поверхневий аналіз правозастосовчої практики, на

основі якого складена задача містить посилання тільки на дві судові інстанції та передбачає простий пошук вирішення поставлених питань.

3 бали – проведено поверхневий огляд правозастосовчої практики, на основі якого складена задача містить посилання тільки на рішення суду однієї судової інстанції та передбачає простий пошук вирішення поставлених питань.

Підсумковий контроль проводиться на вибір здобувача у формі екзамену або альтернативних видів робіт:

Види підсумкового контролю	Вимоги	Кількість балів
екзамен за екзаменаційним білетом	Відповідно до переліку контрольних питань	40 балів: 3 теоретичних питання (15+15+10 балів)
опублікування наукової статті у фаховому науковому виданні (категорія «Б»)	Тематика статті має відповідати предмету дисципліни, має бути довідка з редакції, що стаття прийнята до опублікування у відповідний номер журналу протягом поточного навчального року. Приклад оформлення статті – URL: http://www.lsej.org.ua/index.php/vimogi-do-oformlennya Перелік наукових фахових статей (категорія «Б») – URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/ate/statsiya-kadriv-vyshchoi-kvalifikatsii/2021/02/perelik-fakhovikh-vidan.doc	30 балів
заняття призового місця на всеукраїнських/міжнародних змаганнях; на конкурсі наукових робіт	за тематикою дисципліни	40 балів
Тестування на платформі Moodle	Відповідно до автоматизованої вибірки 40 тестових завдань	40 балів: за вірну відповідь на 1 тестове завдання - здобувач отримує 1 бал

Розподіл балів, які отримує студент за усний екзамен

40-33 бали – виставляється здобувачу, що показав всебічні та глибокі знання передбаченого програмою матеріалу, законодавства, нормативно-правових актів, додаткової літератури, рекомендованої програмою курсу, що проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

32-25 балів – виставляється здобувачу, що показав повне знання передбаченого програмою матеріалу, що засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою курсу, що виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного заповнення та оновлення в ході практичної діяльності.

24-15 балів – виставляється здобувачу, який показав знання основного матеріалу в обсязі навчальної програми, необхідному для майбутньої роботи, знайомий з основною літературою, рекомендованою програмою курсу.

14-0 бали – виставляється здобувачу, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з прикладами з чинного законодавства, юридичної практики, що свідчить про невідповідність студента до професійної діяльності за спеціальністю «Право».

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для іспиту	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
0-59	FX	незадовільно	не зараховано

Календарний план викладання дисципліни «Сімейне право»

Тиждень/ дата/ години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання (матеріали до практичних занять містяться на порталі юридичного факультету у папці дисципліни)	Термін виконання (дата і час)	Мах кількість балів
Змістовий модуль 1 (30 балів, з них модульний контроль – 10 балів)					
1 тиждень, 2 години	Тема 1. Поняття і принципи сімейного права	Лекція	Ознайомлення до лекції з Розд. I Сімейного кодексу України; основними положеннями Книги першої ЦК України	1 тиждень	
2 тиждень, 4 години	Тема 2. Сімейні правовідносини	Лекція	Ознайомлення до лекції з главою 2, Розд. I Сімейного кодексу України; основними положеннями Книги першої ЦК України	2 тиждень	
	Тема 1.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 1; завдання за вказівками викладача	2 тиждень	5
3 тиждень, 2 години	Тема 2. Сімейні правовідносини	Лекція	Ознайомлення до лекції з главою 2, Розд. I Сімейного кодексу України;	3 тиждень	
4 тиждень, 4 години	Тема 3. Шлюб	Лекція	Ознайомлення до лекції з главами 3-4 Розд. II Сімейного кодексу України	4 тиждень	
	Тема 2.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 2 (контрольні питання, ситуації, тести); завдання за вказівками викладача	4 тиждень	5
5 тиждень, 2 години	Тема 3. Шлюб	Лекція	Ознайомлення до лекції з главою 5 Розд. II Сімейного кодексу України	5 тиждень	
6 тиждень, 4 години	Тема 3. Шлюб	Лекція	Ознайомлення до лекції з главою 11 Розд. II Сімейного кодексу України	6 тиждень	
	Тема 3.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 3 (контрольні питання, ситуації, тести); завдання за вказівками викладача	6 тиждень	5
7 тиждень, 2 години	Тема 4. Особисті та майнові правовідносини подружжя	Лекція	Ознайомлення до лекції з главами 6-7 Розд. II Сімейного кодексу України	7 тиждень	

8 тиждень, 4 години	Тема 4. Особисті та майнові правовідносини подружжя	Лекція	Ознайомлення до лекції з главами 8-10 Розд. II Сімейного кодексу України	8 тиждень	
	Тема 4.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 4 (контрольні питання, ситуації, тести); завдання за вказівками викладача	8 тиждень	5
			Модульна контрольна робота № 1		10
Змістовий модуль 2 (30 балів, з них самостійна робота – 10 балів)					
9 тиждень, 2 години	Тема 5. Особисті та майнові права і обов'язки матері, батька і дитини	Лекція	Ознайомлення до лекції з главами 12-13 Розд. III Сімейного кодексу України	9 тиждень	
10 тиждень, 4 години	Тема 5. Особисті та майнові права і обов'язки матері, батька і дитини	Лекція	Ознайомлення до лекції з главами 14-15 Розд. III Сімейного кодексу України	10 тиждень	
	Тема 5 (заняття 1)	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 5 (перша частина, контрольні питання); завдання за вказівками викладача	10 тиждень	5
11 тиждень, 2 години	Тема 5. Особисті та майнові права і обов'язки матері, батька і дитини	Лекція	Ознайомлення до лекції з главами 16-17 Розд. III Сімейного кодексу України	11 тиждень	
12 тиждень, 4 години	Тема 6. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	Лекція	Ознайомлення до лекції з Розд. IV, главами 18-19 Сімейного кодексу України	12 тиждень	
	Тема 5 (заняття 2)	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 5 (друга частина, ситуації, тести); завдання за вказівками викладача	12 тиждень	5
13 тиждень, 2 години	Тема 6. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	Лекція	Ознайомлення до лекції з Розд. IV, главами 20, 20-1, 20-2 Сімейного кодексу України	13 тиждень	
14 тиждень, 4 години	Тема 7. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів	Лекція	Ознайомлення до лекції з Розд. V, главою 21 Сімейного кодексу України	14 тиждень	

	Тема 6	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 6 (контрольні питання, ситуації, тести); завдання за вказівками викладача	14 тиждень	5
15 тиждень, 2 години	Тема 7. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів	Лекція	Ознайомлення до лекції з Розд. V, главою 22 Сімейного кодексу України	15 тиждень	
16 тиждень, 4 години	Тема 8. Особливості усиновлення за участю іноземців та осіб без громадянства	Лекція	Ознайомлення до лекції з Розд. VI (ст. 282-283) Сімейного кодексу України	16 тиждень	
	Тема 7	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 7. Представлення самостійної роботи за змістовим модулем 2.	16 тиждень	3 10
17 тиждень, 3 години	Тема 8. Особливості усиновлення за участю іноземців та осіб без громадянства	Лекція	Ознайомлення до лекції з Розд. VI (ст. 284-287) Сімейного кодексу України	17 тиждень	
	Тема 8	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 8 (контрольні питання, ситуації, тести); завдання за вказівками викладача	17 тиждень	2
			Підсумковий контроль		40

Система оцінювання результатів навчальних досягнень:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

Орієнтовні питання для складання екзамену

1. Предмет сімейного права. Метод регулювання сімейно-правових відносин. Принципи сімейного права України.
2. Джерела сімейного права України.
3. Поняття сім'ї. Поняття, види та зміст сімейних правовідносин.
4. Суб'єкти і об'єкти сімейних правовідносин.
5. Юридичні факти в сімейному праві. Акти цивільного стану.
6. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків.
7. Захист сімейних прав та інтересів.
8. Строки позовної давності та інші строки в сімейному праві.
9. Поняття та умови укладення шлюбу.
10. Порядок укладення шлюбу та державна реєстрація шлюбу. Час і місце державної реєстрації шлюбу.
11. Правові наслідки укладення шлюбу та значення його державної реєстрації. Правозгідність шлюбу.
12. Недійсність шлюбу, підстави недійсності шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним.
13. Поняття і підстави припинення шлюбу.
14. Розірвання шлюбу в органах державної реєстрації актів цивільного стану.
15. Розірвання шлюбу в суді.
16. Правові наслідки припинення шлюбу. Визнання розірвання шлюбу фіктивним.
17. Поновлення шлюбу. Режим окремого проживання подружжя.
18. Поняття особистих немайнових правовідносин подружжя, їх відмінність від особистих немайнових цивільних правовідносин.
19. Особисті права і обов'язки чоловіка та дружини як зміст особистих немайнових правовідносин подружжя: поняття та види.
20. Право на материнство і право на батьківство. Рівність прав подружжя на фізичний та духовний розвиток, повагу до своєї індивідуальності, на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї.
21. Право чоловіка та дружини на свободу і особисту недоторканність, на зміну прізвища. Обов'язки подружжя турбуватися про сім'ю.

22. Майнові правовідносини чоловіка та дружини: їх види. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка.
23. Правовий режим спільної сумісної власності подружжя. Підстави набуття та об'єкти права спільної сумісної власності подружжя. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності.
24. Договірні відносини подружжя між собою та з іншими особами щодо майна чоловіка та дружини. Право подружжя на розпорядження майном та часткою у майні, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.
25. Припинення права спільної сумісної власності подружжя.
26. Правовий режим майна жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі (фактичного подружжя).
27. Шлюбний договір: поняття і суб'єкти. Форма, строк дії, зміст шлюбного договору. Зміна умов шлюбного договору, його розірвання і визнання недійсним.
28. Аліментні зобов'язання подружжя.
29. Право на утримання жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі.
30. Підстави виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини.
31. Порядок реєстрації народження дитини в органі державної реєстрації актів цивільного стану.
32. Визначення походження дитини від батьків, які перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини від батьків, які не перебувають у шлюбі між собою.
33. Умови та порядок визнання батьківства. Оспорювання батьківства (материнства).
34. Особисті немайнові права та обов'язки матері, батька і дитини.
35. Порядок забезпечення та захисту права дитини на належне батьківське виховання та пріоритету сімейного виховання. Вирішення спорів, пов'язаних з вихованням та місцем проживання дітей.
36. Підстави, порядок, правові наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав.
37. Правовідносини батьків та дітей з приводу майна.
38. Аліментні правовідносини між батьками та дітьми.
39. Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.
40. Поняття та сутність усиновлення.
41. Поняття та правові підстави встановлення опіки і піклування над дітьми. Права та обов'язки опікунів і піклувальників. Припинення опіки і піклування.
42. Форми участі органів опіки і піклування у захисті прав дітей.
43. Правове регулювання патронату. Договір про патронат.
44. Прийомна сім'я та дитячий будинок сімейного типу як форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.
45. Права та обов'язки баби, діда (прабаби, прадіда). Права та обов'язки братів, сестер.

46. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Права та обов'язки фактичних вихователів.
47. Усиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України.
48. Порядок усиновлення іноземцем дитини, яка є громадянином України.
49. Усиновлення дитини, яка є іноземцем і проживає в Україні.
50. Усиновлення в Україні іноземцем дитини, яка є іноземцем або особою без громадянства.

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Дзера О. В. Сімейне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2020. 520 с.
2. Менджул М. В. Порівняльне сімейне право. Навчальний посібник. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. 296 с.
3. Процьків Н. М., Гетьманцева Н. Д. Сімейне право. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 148 с.
4. Сімейне право України : конспект лекцій / У. П. Бек, С. Л. Дембіцька ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Навч.-наук. ін-т права та психології. Львів : Растр-7, 2018. 192 с.
5. Сімейне право України : навч. посіб. / Т. А. Кобзева, В. С. Шапіро. Суми : Сум. держ. ун-т, 2015. 89 с.
6. Сімейне право України : навч. посіб. За ред. Т. В. Курило. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 315 с.
7. Сімейне право України : підручник за заг. ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 519 с.
8. Сімейне право України : підручник за ред. А. О. Дутко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 479 с.
9. Сімейне право України : посіб. для підгот. до іспитів / Ю. Ф. Іванов, М. В. Іванова. Київ : Паливода А. В., 2013. 239 с.
10. Цивільне та сімейне право України : навч. посіб. за ред. Є. О. Харитонова. Одеса : Фенікс, 2018. 581 с.
11. Цивільне та сімейне право України: в додаткових питаннях та відповідях : навч. посіб. за заг. ред. О. С. Кізлової. Одеса : ТЕС, 2014. 577 с.

Допоміжна література

1. Венедіктова І. В. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві : монографія. К., 2014. 288 с.
2. Верес І. Я. Недійсність шлюбу: порівняльний аналіз Сімейного кодексу України та сімейного законодавства інших держав. *Право України*. 2013. № 10. С. 97 – 10.
3. Верес І. Я. Проблеми правового регулювання сурогатного материнства. *Адвокат*. 2013. № 3(150). С. 27-31.
4. Дякович М. М. Охорона і захист сімейних прав та інтересів нотаріусом : монографія. К., 2014. 520 с.
5. Євко В. Режим окремого проживання подружжя (сепарація): проблеми та перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 11.

6. Калітенко О. Історія та сучасність правового регулювання немайнових відносин у сфері сімейного права. *Право України*. 2013. № 10. С. 66-76.
7. Косенко Н.П. Усиновлення як інститут сімейного права: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес ; сімейне право ; міжнародне приватне право». К., 2014.
8. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей : монографія. К. : Видавництво Ліра-К, 2014. 628 с.
9. Лепех С. М. Особливості правового статусу одного із подружжя як позичальника. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2013. Випуск 57. С. 216-220.
10. Лепех С. Правовий режим грошей як спільного майна подружжя. *Право України*. 2013. № 10. С. 85-96.
11. Майданик Р. Договір про сурогатне материнство за українським правом: питання теорії та практики. *Право України*. 2012. №9. С. 215-225.
12. Мартинюк О. В. Вплив релігії на розвиток інститутів шлюбно-сімейного права в Україні (X – середина XVII ст.). *Актуальні проблеми забезпечення сталого розвитку держави і права: колективна монографія / За ред. Р. Ф. Гринюка, А. Є. Краковської, О. Г. Турченко*. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. С. 106 – 118. 362 с.
13. Мартинюк О. В. Загальна характеристика джерел шлюбно-сімейного права України (X-XVII ст.). *Актуальні проблеми функціонування держави та тенденції захисту прав і свобод людини* : Зб. матер. юрид. наук.-практ. інтернет-конф. «Актуальна юриспруденція» (Київ, 4 жовтня 2011р.). К., 2011. С. 28 – 34.
14. Мартинюк О. В. Сучасне теоретико-правове розуміння гендерної рівності. *Вісник наукових досліджень: актуальні регіональні проблеми економіки, права, управління і соціальної сфери*. 2006. Вип. 4. С. 98-101.
15. Машика В. Основні новели законодавства України, що стосуються посилення захисту особистих немайнових та майнових прав учасників сімейних правовідносин. *Історія та правознавство : науково-методичний журнал*. 2018. № 24. С. 7-18.
16. Михальнюк О. В. Договори в сімейному праві України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2013. № 10. С. 84 – 91.
17. Некрасова О. Договірне регулювання сімейних відносин. *Право України*. 2013. № 10. С. 53-65.
18. Романюк Я. М. Цивільно-правові наслідки договорів, укладених одним із подружжя. *Вісник Верховного Суду України*. 2011. № 7. С. 42-48.
19. Спасибо-Фатєєва І. Правові режими спільного майна подружжя. *Право України*. 2013. № 10. С. 77-84.
20. Чернега В. М. Оціночні поняття в сімейному праві України. *Форум права*. 2015. № 4. С. 313–317.
21. Чурпіта Г. В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства : монографія. К., 2016. 434 с.
22. Явор О. А. Юридичні факти в сімейному праві України : усталені підходи та новітні тенденції : монографія. Х.: Право, 2016. 352 с.
23. Явор О. Категорія юридичних фактів у сімейному праві: теоретичне і практичне значення. *Право України*. 2016. № 3. С. 229-235.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Конвенція про права дитини. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1997. № 5. С. 35-53.
3. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. *Офіційний вісник України*. 2002. № 7. Ст. 273.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. *Офіційний вісник України*. 2003. №11. Ст. 461.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. *Голос України*. 2004. № 89-91.
6. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. *Офіційний Вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
7. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року (дата набуття чинності для України – 27.09.1991 року).
8. *Про державну реєстрацію актів цивільного стану*: Закон України від 01.07.2010 року № 2398- УІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 38. Ст. 509.
9. *Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків*: Закон України від 08.09.2005 року № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 52. Ст. 561.
10. *Про охорону дитинства*: Закон України від 26.04.2001 року № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.
11. *Про захист суспільної моралі*: Закон України від 20.11.2003 року № 1296-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 14. Ст. 192.
12. *Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні*: Закон України від 11.12.2003 року № 1382. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 15. Ст. 232.
13. *Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування*: Закон України від 13.01.2005 року № 2342-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 6. Ст. 147.
14. *Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей*: Закон України від 02.06.2005 року № 2623-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 26. Ст. 354.
15. *Про попередження насильства в сім'ї*: Закон України від 15.11.2001 року № 2789-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 10. Ст. 70.
16. *Деякі питання державної реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану*: постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2022 року № 213. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-derzhavnoyi-reyestraciyi-shlyubu-v-umovah-voyennogo-stanu-213>
17. *Про затвердження Порядку підтвердження факту народження дитини поза закладом охорони здоров'я*: постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2013 року № 9. *Офіційний вісник України*. 2013. № 3.
18. *Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного*

- обстеження наречених*: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 року № 1740. *Офіційний Вісник України*. 2002. № 47. Ст. 2128.
19. *Про затвердження Порядку розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власне імені, по батькові) фізичної особи*: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 року № 915. *Офіційний Вісник України*. 2007. № 52. Ст. 2115.
 20. *Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу*: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 року № 564. *Офіційний Вісник України*. 2002. № 18. Ст. 925.
 21. *Про затвердження Положення про прийомну сім'ю*: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 року № 565. *Офіційний Вісник України*. 2002. № 18. Ст. 926.
 22. *Про затвердження Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини*: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 року № 866. *Офіційний Вісник України*. 2008. № 76. Ст. 2561.
 23. *Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених*: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 року № 905. *Офіційний Вісник України*. 2008. № 79. Ст. 2660.
 24. *Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян*: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2007 року № 1064. *Офіційний Вісник України*. 2007. № 65. Ст. 2516.
 25. *Про затвердження Правил внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання*: Наказ Міністерства юстиції України від 12.01.2011 року № 96/5. *Офіційний Вісник України*. 2011. № 4. Ст. 238.
 26. *Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні*: Наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 року № 52/5 (у редакції наказу від 24.12.2010 року № 3307/5). *Офіційний Вісник України*. 2010. № 101. Ст. 3649.
 27. *Про затвердження Правил опіки та піклування*: Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 року № 34/166/131/88. *Офіційний Вісник України*. 1999. № 26.
 28. *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини 1 статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) № 18-рп/2004 від 01.12.2004 року*. *Офіційний Вісник України*. 2004. № 50. Ст. 3288.
 29. *Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого положення частини другої статті 211 Сімейного кодексу України (справа про різницю у віці між усиновлювачем та дитиною) № 3-рп/2009 від 03.02.2009 року*. *Офіційний Вісник України*. 2009. № 11. Ст. 341.
 30. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.05.2006 року «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді

справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів». *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 7.

31. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.03.2007 року «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав». *Вісник Верховного Суду України*. 2007. № 5.
32. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 21.12.2007 року «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя». *Вісник Верховного Суду України*. 2008. №1.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
2. Офіційний сайт Президента України - <http://www.president.gov.ua>.
3. Урядовий портал (Офіційний сайт Кабінету Міністрів України) - <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Національна бібліотека імені Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Конституційного Суду України – <http://www.ccu.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Верховного Суду – <https://supreme.court.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини - <http://www.ombudsman.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Уповноваженого Президента України з прав дитини -
9. Офіційний сайт Служби Освітнього омбудсмена України - <https://eo.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини - <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c=fre>
11. Офіційний сайт Міністерства юстиції України - <https://minjust.gov.ua/>
12. Офіційний сайт Вінницької міської ради – <https://www.vmr.gov.ua/default.aspx>
13. Веб-портал «Звернення у сфері Державної реєстрації актів цивільного стану» – <https://dracs.minjust.gov.ua/>
14. Офіційний веб-портал «Судова влада України»: <http://www.scourt.gov.ua>
15. Єдиний державний реєстр судових рішень: <http://www.reyestr.court.gov.ua>

Викладачі

Лілія АМЕЛІЧЕВА

Ірина АТАМАНЧУК

В. о. завідувача кафедри

Елла ПИСАРЄВА

Гарант освітньої

програми

Елла ПИСАРЄВА

Керівник спеціальності

Ірина КОВАЛЬ

